

På spaning efter framtidens turismforskning

I oktober samlades 150 forskare till den 28 upplagan av Nordic Symposium of Tourism and Hospitality Research i Danmark. Vi bad Susanna Heldt Cassel, professor vid Centrum för besöksnärforskning, CeTLeR, Högskola Dalarna och sekreterare i NORTHORS (Nordic Society for Tourism and Hospitality Research) styrelse att spana efter vart turismforskningen är på väg.

Svensk turismforskning växer

Forskningen om turism har vuxit stort i Sverige de senaste 20 åren. Det visar bland annat en kartläggning som redovisas i årsboken YMER som gavs ut av Svenska Sällskapet för Antropologi och Geografi (SSAG) under 2019. Forskningsvolymen har gått från 69 publicerade artiklar 2005-2009 till hela 411 artiklar 2015-2018. Denna utveckling har också en nordisk motsvarighet. Forskningen är växande och utvecklas i takt med de frågor och utmaningar som samhället och besöksnäringen står inför.

150 presentationer när forskare samlades

Ett bra sätt att bilda sig en uppfattning om vad som är på gång inom turismforskningen i Norden och få inblick i vad som röner såväl forskares som forskningsfinansiärers intresse är att delta i det årliga nordiska turismforskningssymposiet som anordnas av NORTHORS. Årets symposium som hölls i oktober 2019 vid Roskilde universitet i Danmark. Tillsammans var vi cirka 150 deltagare. Konferensen bygger på att forskare i förväg skickar in korta sammanfattningar av sin pågående forskningsarbeten som de sedan presenterar muntligt. De närmare 150 presentationerna betas av inom loppet av ett par dagar, det innebär en kort men intensiv och kunskapsrik konferens med ett flertal parallella sessioner.

Turismens roll i Arktis och cirkulär ekonomi

Hållbar utveckling, både miljömässigt, ekonomiskt och socialt, är centrala teman som numera är naturligt integrerade i många forskningsprojekt. En aspekt som diskuterades var social och miljömässig hållbarhet i känsliga arktiska miljöer, där inte bara naturen utan också kultur och kulturarv är känsliga för påverkan av turism. Hållbarhet ur perspektiv som hållbart konsumentbeteende och turismens roll i en cirkulär ekonomi diskuterades också.

Ökande intresse för innovationer och design

I år syntes ett ökat intresse för frågor kring arbetsliv och villkor för arbete inom besöksnäringen. Utveckling och utvärdering av evenemang och festivaler samt innovationer och design likaså. Inom området innovationer och design diskuterades bland annat hur upplevelser kan samskapas i olika former av labb-miljöer och hur platsutveckling och innovationer inom design kan hänga samman. En fråga som restes var om det överhuvudtaget är möjligt att faktiskt designa upplevelser, eftersom upplevelser hos konsumenterna inte går att styra eller tillrättalägga genom design. Något som är värt att fundera vidare över.

Massturismen tar plats på forskningsscenen

En växande inriktning inom internationell turismforskning, värd att reflektera lite extra kring, är massturism i städer, ofta kopplat till begreppet "överturism" eller "over tourism". Temat fanns i flera presentationer – hur ska städer hantera ett ökat antal besökare och besökarflöden, vilken roll har online-plattformar för hur turister får information, bokar resor, boenden och upplevelser samt fördelar sig i och använder olika områden i städerna. Besökare kan inte längre förväntas bo på hotell, de bor i stor utsträckning i privata lägenheter uthyrda via olika plattformar on-line. Det påverkar städerna på flera olika sätt. Fastighetspriserna drivs upp när hyresnivån för en Airbnb-natt är mycket högre än en ordinarie natt i lägenhet för fastboende. Turister i stora mängder i områden som inte är designade för turism är ett problem för de som bor och verkar där. Trängsel, otrygghet, nedskräpning tillsammans med att boende som är grannar till privatuthyrda lägenheter ofta mer eller mindre ofrivilligt får agera värdar och informera och hjälpa de tillfälliga gästerna med diverse praktiska problem är exempel på olägenheter som kan uppstå.

Överturismen aktuell problematik

I Barcelona, en av de städer där denna utveckling gått längst, finns kvarter och hela områden där turister som hyr privat för kortare vistelser mer eller mindre helt har trängt ut de fast boende. Områdena har blivit turistkvarter, trots att de inte är planerade och anpassade för det. Detta påverkar nivån och tillgängligheten för olika typer av service, något som ytterligare försvårar för de få som är bofasta. Om det bara finns juice-barer eller hipa ölcaféer påverkas naturligtvis vardagslivet.

Fenomenet överturism får också effekter både på befolkningens välmående och trivsel och möjligheten att bevara och skydda känsliga kulturhistoriska miljöer. Rom har infört regler om hur turister får bete sig, man får inte längre sitta överallt och hursomhelst. I allt fler städer runt om i Europa kommer begränsningar av möjligheten att hyra ut bostäder för kortare tid. Nya rörelser inom "anti tourism" växer fram på allt fler platser som drabbats av överturism.

Sug efter det genuina får turismen att flytta runt

En paradoxal aspekt av överturismen är att den drivs av en efterfrågan på det genuint lokalt unika och det som upplevs vara autentiskt. Att prova på det "riktiga" livet som en lokalinvånare blir allt mer efterfrågat och populärt, samtidigt som gruppresandet i form av charter och paketresor minskar i popularitet. Turismen måste "flytta runt" i städerna när den genuina och lokala känslan som efterfrågas försvinner. Den fasta befolkningen och deras vardagsliv försvinner till förmån för turisterna. Men för områden som inte tidigare haft turism kan det finnas potential. Nya platser och helt andra typer av upplevelser än de traditionella besöksmålen kan plötsligt bli intressanta för besökare. Turismen som drivs i allt högre utsträckning av efterfrågan får hjälp av foton och filmklipp på sociala medier.

Mobilitet i framtiden nästa tema

Nordic Symposium of Tourism and Hospitality Research är en betydelsefull arena för det svenska och nordiska forskarsamhället och för att koppla samman den internationella turismforskningen med ett nordiskt sammanhang. Nästa år möts vi i Akureyri på Island.

Temat blir *"Shaping mobile futures – challenges and possibilities in precarious times"*. Det signalerar på många sätt åt vilket håll turismforskningen är på väg och knyter samtidigt an till de stora samhällsutmaningarna, inte minst de som har att göra med mobilitet och resande. Det ser jag mycket fram emot.

Symposiet Nordic Society for Tourism and Hospitality Research arrangeras varje år av ett lärosäte i ett nordiskt land. Det lockar vanligen mellan 120 och 200 forskare, främst från Norden, men också från andra länder. Det koordineras via NORTHORS styrelse.

Vill du veta mer? <https://www.northors.aau.dk>

Kontakt: Susanna Heldt Cassel, shc@du.se